

Työterveys ja -turvallisuus pienillä rakennustyömailla

Rakennusala on riskialtis ala, jolla 100 000:ta työntekijää kohden kuolee tapaturmaisesti lähes 13, kun taas kaikilla aloilla keskimääräinen luku on 5 henkilöä 100 000:ta työntekijää kohti (!). Rakennustyö myös altistaa työntekijät monenlaisille terveysongelmille, joista esimerkkeinä mainittakoon

asbestoosi, selkäkivet, käsien tärinä ja sementin aiheuttamat haavaumat. Tässä tiedotteessa annetaan perusneuvoja rakennusalan työsuojelusta, mutta siinä ei voida tarjota yksityiskohtaisia ohjeita. Jos tarvitset lisäneuvoja, on suositeltavaa, että otat yhteyttä alasi toimivaltaiseen viranomaiseen tai muihin asiantuntijatahoihin, ennen kuin työ aloitetaan.

Ennen työn aloittamista rakennustyömaalla

Rakennustyömaan työsuojelu olisi suunniteltava ennen rakennusvaihetta, sen aikana ja sen jälkeen. On halvempaa ja helpompaa kontrolloida työntekijöiden riskit rakennuksella ennen työn aloittamista, esimerkiksi seuraavasti:

- toteuttamalla koneiden ja työvarusteiden ostamisessa tiettyä periaatetta, esimerkiksi ostamalla työkaluja, joiden aiheuttama tärinä ja melupäästöt ovat alhaisia
- sisällyttämällä tarjouspyyntöjen erittelyihin työsuojeluvaatimuksia (vähimmäisvaatimuksena kansallisen lainsäädännön noudattaminen)
- suunnittelemalla työprosessi siten, että minimoidaan niiden työntekijöiden määrä, joille voi aiheutua haittaa. Esimerkiksi melua aiheuttava työ voidaan järjestää suoritettavaksi sellaiseen aikaan, jolloin vähiten työntekijöitä todennäköisesti joutuu sille alttiiksi
- aloittamalla riskientorjunnan toimenpiteet ennen rakennustyömaalle menemistä (esimerkiksi suunnittelun, koulutuksen, rakennustyömaahan liittyvän valmennuksen ja huollon avulla)
- perustamalla tehokkaat työntekijöiden kuulemisen ja osallistumisen menettelyt TTT-asioissa
- varmistamalla, että kaikki henkilöt, myös esimiehet, ovat saaneet alan koulutuksen ja pystyvät suorittamaan työnsä ilman terveys- ja turvallisuusriskejä itselleen tai muille työntekijöille.

Johtaminen rakennustyömaalla

Työnantajien on tehtävä yhteistyötä hankkeen esimiesten kanssa ja suojeltava työntekijöiden terveyttä ja turvallisuutta. Tähän sisältyy seuraavaa:

- riskien välttäminen kaikkien työntekijöiden osalta
- sellaisten riskien arviointi, joita ei voida välttää
- riskien torjunta niiden syntypaikoilla
- rakenteellisten suojaustoimenpiteiden toteuttaminen työntekijöiden suojelemiseksi
- yksilöllisten toimenpiteiden toteuttaminen silloin, kun ei ole muita vaihtoehtoja

- toimintatapojen luominen hätätilanteiden varalta
- tiedottaminen työntekijöille riskeistä ja niiden torjunnan toimenpiteistä
- sen varmistaminen, että annetaan asianmukaista opastusta ja ohjausta.

Prosessia, jossa arvioidaan ne riskit, joita ei voida välttää, sanotaan riskinarvioinniksi. Siihen tulisi kuulua

- mahdolliset vaarat
- kuka voi vahingoittua ja miten vakavasti
- miten todennäköistä tällaisen vahingon sattuminen on
- tarvittavat toimenpiteet riskien poistamiseksi tai vähentämiseksi
- mitkä toimenpiteet olisi toteutettava ensiksi.

Riskientorjunnan toimenpiteet on toteutettava ja on tarkistettava, että ne toimivat ja täyttävät lainsäädännön vaatimukset.

Tärkeimmät vaarat ja riskit

Rakennustyömaalla kuolemaan tai loukkaantumiseen johtavat tapaturmat tai terveyden vahingoittuminen voivat tapahtua monilla eri tavoilla, esimerkiksi

- putoamalla korkealta
- joutumalla ajoneuvo-onnettomuuteen
- saamalla sähköiskun
- hautautumalla maan sisään kaivaustöiden aikana
- saamalla iskun putoavista esineistä
- hengittämällä asbestikuituja
- saamalla selkävammoja raskaiden taakkojen käsin tapahtuvissa nostoissa
- joutumalla kosketuksiin vaarallisten aineiden kanssa
- joutumalla alttiiksi kovalle melulle, joka voi vahingoittaa kuuloa.

Työntekijöiden kuuleminen

Työntekijöiden kuuleminen työsuojelutoimenpiteistä ei ole ainoastaan lain vaatimus, vaan se on myös tehokas tapa varmistaa, että työntekijät ovat sitoutuneet työsuojelun menettelyihin ja parannuksiin. Työntekijöitä olisi kuultava työsuojelutoimenpiteistä ja ennen uuden tekniikan tai uusien tuotteiden käyttöön ottamista.

Lisätietoja

Tämä tiedote on laadittu tukemaan Euroopan työterveys- ja työturvallisuuskampanjaa ja teemaviikkoa 2004. Muut sarjan tiedotteet sekä lisätietoja rakennusalaista on saatavilla osoitteessa <http://ew2004.osha.eu.int>. Tätä lähdettä päivitetään ja kehitetään jatkuvasti. Tietoa EU:n työsuojelulainsäädännöstä on saatavissa osoitteesta <http://europe.osha.eu.int/legislation/>.

(!) Eurostat, Statistics in focus – Population and social conditions, Theme 3, 16/2001.

Tarkistuslista

Tässä tarkistuslistassa on sarja kysymyksiä pienillä rakennustyömailla yleisistä vaaroista. Sitä voidaan käyttää lähtökohtana kartoitettaessa rakennustyömaan vaaroja, mutta se ei korvaa täydellistä riskinarviointia, sillä tällainen lyhyt tarkistuslista ei voi kattaa kaikkia vaaroja (2).

Tarkistuslista ennaltaehkäisyä varten

- ✓ Säilytetäänkö ja käytetäänkö vaarallisia aineita rakennustyömaalla asianmukaisesti?
- ✓ Käytetäänkö sopivia suojaustoimenpiteitä pölylle altistumisen estämiseksi tai vähentämiseksi (esimerkiksi puupölylle, sementtipölylle, mineraalipölylle)?
- ✓ Onko rakennustyömaalla asbestia?
- ✓ Käyttävätkö kaikki henkilöt rakennustyömaalla kunnollisia suojapähineitä ja -jalkineita?
- ✓ Onko mitään keinoja, joilla riskejä voidaan torjua käyttämättä henkilökohtaisia suojavarusteita?
- ✓ Käyttävätkö työntekijät kyseisen työn kannalta oikeita suojavarusteita?
- ✓ Ovatko kaikki laitteistot, koneet ja varusteet (mukaan lukien henkilökohtaiset suojavarusteet) CE-merkittyjä ja onko niissä oikeat merkinnät?
- ✓ Onko rakennustyömaa erotettu aidalla siten, että ulkopuoliset ihmiset eivät voi päästä sinne?
- ✓ Onko toteutettu toimenpiteitä ulkopuolisten suojaamiseksi (esimerkiksi rakennustyömaan ohi kulkevien ihmisten)?
- ✓ Voivatko kaikki päästä työpaikalleen turvallisesti ja työskennellä siellä turvallisesti? Onko esimerkiksi rakennustelineille turvallista pääsytieta?
- ✓ Onko asianmukaiset merkit laitettu paikoilleen (esimerkiksi liikennereittejä ja rakennustyömaalle pääsyyn luvan saanutta henkilöstöä koskevat)?
- ✓ Onko rakennustyömaa siisti, hyvin valaistu ja hyvin suunniteltu?
- ✓ Onko työntekijöille järjestetty riittävät sosiaali-/henkilöstötilat?
- ✓ Onko tulipalon varalta varauduttu riittävän hyvin (esimerkiksi palonsammuttimet, hätäuloskäynnit)?
- ✓ Onko ensiaputiloista ja -välineistä huolehdittu?
- ✓ Onko sähköjohtojen (maakaapelit tai ilmajohdot) sijainti selvitetty ja onko huolehdittu työskentelyturvallisuudesta niiden läheisyydessä?
- ✓ Onko huolehdittu varoimista sen varmistamiseksi, että sähköjärjestelmät pysyvät turvallisessa kunnossa?
- ✓ Pidetäänkö ajoneuvot ja ihmiset erillään?
- ✓ Onko ajoneuvojen ja laitteistojen käyttäjillä sopiva koulutus ja tarvittaessa ajokortti?
- ✓ Pidetäänkö liikennereitit turvallisessa kunnossa?
- ✓ Onko nosto- ja kaivinkoneiden ympärillä riittävästi vapaata tilaa?
- ✓ Toimivatko koneiden turvavarusteet (kuten äänimerkit, suojalaitteet)?
- ✓ Onko nostolaitteet asennettu kunnolla ja ovatko ne pätevien henkilöiden tarkastamia?
- ✓ Pidetäänkö kaikkia työvarusteita ja koneita turvallisessa kunnossa?
- ✓ Käytetäänkö rakennustelineiden pystyttämisessä, muuttamisessa ja purkamisessa päteviä henkilöitä?
- ✓ Tarkastetaanko rakennustelineiden kunto säännöllisesti ja ankarien sääolosuhteiden jälkeen (esimerkiksi kova tuuli)?
- ✓ Onko toteutettu toimenpiteitä työntekijöiden ja esineiden putoamisen estämiseksi?
- ✓ Onko käsin tehtävien nostojen tarve eliminoitu aina kun mahdollista (esimerkiksi käyttämällä mekaanisia laitteita)?
- ✓ Toimitetaanko tarvikkeet mahdollisuuksien mukaan sen kokoisina ja painoisina, että niitä on helppo käsitellä, jotta vähennettäisiin selkävammojen riskiä?
- ✓ Onko työntekijöille neuvottu ja opetettu turvallista nostamistekniikkaa?
- ✓ Onko tehty arviointi yläraajojen työperäisten vammojen riskin vähentämiseksi (esimerkiksi betonin valamisessa, raudoituksessa, hitsaamisessa tai maalaamisessa)?
- ✓ Onko toteutettu kaikki toimenpiteet melulle ja tärinälle altistumisen vähentämiseksi rakennustyömaalla?
- ✓ Onko tehty järjestelyjä mahdollisesti tarpeellista terveyden valvontaa varten?
- ✓ Onko putoamissuoja asennettu kaikkiin paikkoihin, joissa sellaista tarvitaan?
- ✓ Ovatko heikkokuntoiset katot ja kattojen osat (kuten kattoikkunat) selvästi tiedossa?
- ✓ Onko aukot suojattu selkein ja kiinnitetyn kansin putoamisen estämiseksi?
- ✓ Onko turvallisempia tapoja tehdä tietyt työt kuin tikkailta (esimerkiksi käyttämällä liikkuvaa laitteistoa kyseiseen kohtaan pääsemiseksi)?
- ✓ Ovatko mahdolliset kaivaukset riittävästi tuettuja tai muutoin siten tehtyjä, että sortumisvaara on minimoitu?
- ✓ Onko toteutettu suojatoimenpiteet, jotka estävät ajoneuvojen ja ihmisten putoamisen kaivauksiin?
- ✓ Tarkastaako pätevä henkilö säännöllisesti kaivauksen?

(2) Ks. neuvoston 24. kesäkuuta 1992 antama direktiivi 92/57/ETY turvallisuutta ja terveyttä koskevien vähimmäisvaatimusten toteuttamisesta väliaikaisilla tai paikasta toiseen siirtyvillä rakennustyömailla, joka sisältää luettelon rakennustyömaiden työsuojelun vähimmäisvaatimuksista.